

2022-11-25

Kulturdepartementet

Lise Donovan
070-28 56 210
lise.donovan@tco.se

TCO:s remissyttrande över betänkandet Vår demokrati – värd att värna varje dag, SOU 2022:28

Ku2022/ 01317

TCO har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet från kommittén Demokratien 100 år – samling för en stark demokrati med namnet *Vår demokrati -- värd att värna varje dag*, SOU 2022:28, och inkommer härmed med följande yttrande.

TCO vill inledningsvis tydliggöra att TCO inte har något att invända mot kommitténs förslag men vill särskilt betona några ytterligare aspekter som TCO anser är viktiga och som inte i tillräcklig utsträckning har belysts i betänkandet och inte heller tagits med i kommitténs förslag.

TCO har av sina tolv medlemsförbund med dess 1,2 miljoner medlemmar fått i uppdrag att bidra till att fördjupa och stärka den svenska demokratin. Det gäller i synnerhet frågor om att förbättra myndighetsutövande tjänstemäns ställning, motverka hat, hot, trakasserier och våld mot människor i sina yrkesroller, utveckla beredningsprocessen för beslut i den offentliga förvaltningen, förstärka yttrandefriheten och offentlighetsprincipen, stärka skyddet för public service samt värna föreningsfriheten och den fackliga konflikträtten.

TCO:s utgångspunkt är att fria demokratiska fackföreningar är, och har även historiskt varit, centrala för demokratiska stater, både under demokratins framväxt och för dess värnande.

Det finns en lång tradition av att fackförbund fungerar som en ”demokratiskola” där engagerade medlemmar lär sig om demokrati genom att själva praktisera demokratiska arbetssätt inom fackföreningen och i det fackliga arbetet på arbetsplatserna.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen är ett utmärkt och konkret exempel på hur fria och oberoende fackföreningar, tillsammans med arbetsgivarorganisationer, med respekt för de framtagna spelreglerna bidrar till en ordnad och förutsägbar lönebildning på en väl fungerande arbetsmarknad som därför internationellt sett har ovanligt få strejk/konfliktdagar, inte minst när det gäller olovliga stridsåtgärder.

De svenska fackföreningarnas verksamhet bygger på att alla människor har lika värde och rättigheter och att alla har förmåga att utvecklas och bidra till samhällets utveckling genom sina kunskaper och erfarenheter. Det innebär att kvinnor och män, oberoende av bland annat etniskt ursprung och sexuell läggning ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom samhällets alla områden. Solidaritet och icke-diskriminering är grunden för det fackliga arbetet och är något som ska värnas såväl i samhället som i de fackliga organisationerna.

De senaste åren har det skett en oroväckande förändring av det politiska klimatet där ifrågasättande av demokratin, de mänskliga rättigheterna och alla människors lika värde har blivit mer öppet och synligt. Individer, organisationer och partier uttrycker åsikter eller lägger politiska förslag där utgångspunkten är en annan än alla människors lika värde. Den liberala demokratis institutioner – press- och yttrandefrihet, domstolsväsendets oberoende – är i allt fler länder, även demokratier, satta under hård press.

I detta sammanhang ser TCO att fackförbund kan ha en central roll i att vända denna utveckling och tillföra viktiga perspektiv och bidra till en inkluderande och levande demokrati.

Kommittén har delvis involverat fackförbund och övriga civilsamhället i sitt arbete, men i de förslag som tagits fram är det nästan uteslutande myndigheternas roll som lyfts fram. Det är en brist som regeringen i sitt fortsatta arbete kan och bör åtgärda.

En annan oroande förändring i det politiska klimatet är att tonläget har höjts mellan politiska meningsmotståndare vilket även drabbar dem som arbetar i demokratis tjänst, framför allt i den offentliga sektorn men även i den privata. Det gäller inte minst journalister.

Tonläget gör att konflikter skapas och det blir svårare att föra förklarande resonemang. Det innebär också att de som agerar eller fattar beslut som en del av sin tjänsteutövning, i högre utsträckning och på ett grövre sätt än tidigare, möts inte bara av motargument utan även av personangrepp, misstänkliggöranden samt hat, hot, trakasserier och ibland till och med av våld.

TCO ser hat, hot, trakasserier och våld mot personer som arbetar i demokratis tjänst som en växande fara för vårt demokratiska samhälle. Det är tyvärr något som inte i tillräcklig utsträckning har lyfts fram i kommitténs förslag.

Av en Novusundersökning beställd av TCO och genomförd i maj 2022 framgår att nio av tio TCO-förbundsmedlemmar anser att hot, våld och trakasserier som riktas mot tjänstemän är ett hot mot demokratin. Det resultatet stämmer väl överens med andra undersökningar som omfattar förvärvsarbetande i stort.

TCO saknar en analys av hur demokratin, men även arbetslivet, påverkas av hat, hot, trakasserier och våld samt förslag som syftar till att bekämpa utsattheten hos offentliganställda och andra anställda i demokratins tjänst. TCO anser att det krävs ett brett och samlat krafttag för att få bukt med detta. TCO vill vara tydlig med att det inte kommer att räcka med enbart åtgärder på straffrättens område.

Regeringen bör därför snarast ta fram en heltäckande strategi mot hat, hot, våld och trakasserier, som åtminstone omfattar arbetslivet.

TCO vill slutligen även understryka yttrandefrihetens betydelse för en vital och väl fungerande demokrati. Därför anser TCO bland annat att meddelarskyddet bör utökas till anställda i fler branscher i privata sektorn när verksamheten är offentligt finansierad. TCO ser dessutom public service-verksamheten nära nog som en nödvändighet för en bestående och utvecklad demokrati. Ett grundlagsskydd för en oberoende public service skulle fungera som ett värn mot odemokratiska krafter och ett sätt att säkra pressfriheten och hantera utmaningen med allt mer utbredd "fake news"-problematik.

Det är utifrån bland annat dessa perspektiv och förslag som TCO anser att regeringen bör komplettera det kommittén lagt fram med ytterligare förslag som involverar både fler aktörer och mer åtgärder.

TCO är självklart berett att på olika sätt aktivt delta i ett sådant arbete för att värna och vidareutveckla demokratin.

Therese Svanström
Ordförande

Lise Donovan
Jurist